

Specialuddannelsesplan for uddannelsesafsnit 1

Specialuddannelsen i borgernær sygepleje

Hold 9 2026– 2027

(1. juni 2026)

Indhold

Introduktion til specialuddannelsesplanen for uddannelsesafsnit 1	1
Delafsnit 1a: Syge ældre	3
Periode og struktur.....	3
Læringsmål	3
Tema 1 – De syge ældre	4
Intern klinik:.....	4
Ekstern klinik:	5
Tema 2 - Borgernær sygepleje.....	5
Intern klinik:.....	6
Ekstern klinik:	6
Tema 3 - Sundhedsfremme og forebyggelse til syge ældre	7
Intern klinik.....	7
Delafsnit 1b: Borgere og pårørende i langvarige sygdomsforløb.....	8
Periode og struktur.....	8
Læringsmål	8
Tema 1: Livet med langvarig sygdom i borger- og pårørende perspektiv.....	9
Intern klinik.....	9
Ekstern klinik.....	10
Tema 2: Klinisk beslutningstagning	10
Tema 3: Rehabiliterende sygepleje og borgerinvolvering.....	11
Intern klinik.....	11
Ekstern klinik.....	12
Delafsnit 1c: Borgere med psykisk sygdom og/eller misbrug	13
Periode og struktur.....	13
Læringsmål	13
Tema 1: Psykisk sygdom, psykiske vanskeligheder og/eller misbrug.....	14
Intern klinik.....	14
Ekstern klinik.....	15
Tema 2: Kommunikation i borgerkontakt og personalerelationer.....	15
Ekstern klinik.....	16
Afsluttende prøve – uddannelsesafsnit 1.....	17
Periode og struktur.....	17
Kriterier for prøven:.....	17

Introduktion til specialuddannelsesplanen for uddannelsesafsnit 1

Specialuddannelsesplanen (SUP) beskriver en ensartet landsdækkende struktur og tilrettelæggelse af specialuddannelsens teori og klinik med rum for relevante variationer begrundet i regionale og lokale uddannelsesmuligheder og individuelle læringsbehov.

Professionshøjskolerne har ansvaret for at udarbejde og vedligeholde Specialuddannelsesplanen, så den til stadighed er aktuel og sikrer mulighed for integration af teori og klinik i kursistens læring frem mod læringsmålene for de enkelte uddannelsesafsnit og delafsnit samt for uddannelsen som helhed.

Specialuddannelsesplanen for de tre delafsnit i uddannelsesafsnit 1 præsenteres på de følgende sider. Herunder gives en kort generel præsentation af de enkelte afsnits indhold.

Delafsnit

Uddannelsesafsnit 1 har en varighed på 20 uger og afsluttes med en prøve. Det er opdelt i 3 delafsnit med hver sit perspektiv på specialsygeplejerskens kliniske kompetencer i forhold til:

- 1.a De syge ældre
- 1.b Borgere og pårørende i langvarige sygdomsforløb
- 1.c Borgere med psykisk sygdom og/eller misbrug

Periode og struktur

For hvert delafsnit findes indledningsvis information om periodens længde med angivelse af omfanget og arten af planlagte uddannelsesaktiviteter.

Læringsmål

Uddannelsesordningens mål for viden, færdigheder og kompetencer indleder præsentationen af delafsnittets temaer og planlagte uddannelsesaktiviteter. Det er op mod målene, at kursistens læring løbende skal kunne vurderes. Målene udgør derfor en vigtig rettesnor såvel for kursister som for vejledere¹ i klinik og teoretiske undervisere.

Temaer i teori og klinik

De tre delafsnit er opdelt i temaer inden for hvilke, der er tilrettelagt flere forskellige sammenhængende uddannelsesaktiviteter, som skal sikre, at de teoretiske og kliniske elementer i uddannelsen løbende integreres.

Teoretisk undervisning: Den teoretiske undervisning foregår på Professionshøjskolerne. Indholdet i undervisningen er i dette dokument beskrevet i overordnede formuleringer, for at sikre ensartethed på landsplan. For detaljer om den konkrete undervisningstilrettelæggelse henvises til Professionshøjskolernes elektroniske læringsplatforme.

¹ I specialuddannelsesplanen bruges af hensyn til læsevenlighed konsekvent betegnelsen 'vejleder', om den person, der varetager vejledningsopgaven. Betegnelsen kan dække den uddannelsesansvarlige sygeplejerske så vel som en eller flere skiftende vejledere gennem uddannelsen.

Intern klinik er den del af uddannelsen, der foregår på kursistens egen arbejdsplads inden for en ramme på 30% til uddannelsesaktiviteter og 70% i daglig drift. Her arbejdes med obligatoriske opgaver eller selvvalgte uddannelsesaktiviteter i relation til uddannelsens temaer som fx undersøgelse af hverdagens praksis, studiebesøg i egen kommune, afprøvning/implementering af ny viden og nye færdigheder og deltagelse i e-læringsaktiviteter.

Obligatoriske opgaver: Til de fleste temaer i de tre delafsnit beskrives en obligatorisk opgave, som kursisten skal arbejde med under intern klinik. Opgaven skal muliggøre integration af teori og intern såvel som ekstern klinik. Kursistens læring gennem arbejdet med de obligatoriske opgaver foreslås samlet i en læringsportfolio², hvorfra relevante dokumenter kan gøres til genstand for faglig refleksion afsluttet med vejleders feedback. Tid hertil skal findes inden for rammerne af den aftalte vejledning og supervision. Indholdet i de obligatoriske opgaver kan justeres, hvis kursistens individuelle specialuddannelsesplan (ISUP) nødvendiggør det. Det er vejleders ansvar løbende at vurdere om der er progression i kursistens læring (se Uddannelsesordningen Kap. 7).

Ekstern klinik er korterevarende kliniske ophold uden for kursistens normale arbejdssted fx på sygehuse eller i almen praksis. Af specialuddannelsesplanen fremgår, hvad fokus for kursistens læring under de enkelte klinikker er. Herudover er det op til kursisten i samarbejde med sin vejleder at vælge og forberede sig på specifikke opmærksomhedspunkter mhp. at opnå læringsmålene.

E-læring er betegnelsen for elektronisk distribuerede læringstilbud, som understøtter og supplerer læring i teori og klinik.

Litteratur:

Litteratur som anbefales læst til undervisningen, vil fremgå af en litteraturliste på Professionshøjskolernes læringsplatform. Litteraturen vil her være tilgængelig som skannede kopier i det omfang Copy-dan aftaler tillader det. Hvis litteraturen består af elektroniske kilder, vil der være et direkte link hertil. I tilfælde af at Professionshøjskolen anbefaler anskaffelse af bøger til uddannelsen meddeles det i god tid inden uddannelsens/uddannelsesafsnittets begyndelse.

Ret til ændringer i specialuddannelsesplanen forbeholdes. Ved væsentlige tilføjelser eller ændringer fremsendes opdateret specialuddannelsesplan. Den enkelte kursist bør holde sig opdateret om mindre ændringer og lokale tilføjelser på Professionshøjskolernes læringsplatform.

² En læringsportfolio skal forstås som en 'mappe' (gerne elektronisk), hvori kursisten løbende samler skriftlige produkter fx oplæg til drøftelse af obligatoriske opgaver og andet relevant materiale.

Delafsnit 1a: Syge ældre

Periode og struktur

- Længde 7 uger
- 3 temaer:
 - Tema 1: *De syge ældre* – 3 uger:
 - 2 dages teoretisk undervisning
 - 3 dage i ekstern klinik
 - 10 dage i intern klinik
 - Tema 2: *Borgernær sygepleje* - 2 uger
 - 2 dages teoretisk undervisning
 - 3 dage i ekstern klinik
 - 5 dage i intern klinik
 - Tema 3: *Sundhedsfremme og forebyggelse til syge ældre* - 2 uger
 - 1 dags teoretisk undervisning
 - 9 dages intern klinik

Læringsmål

Efter delafsnit 1a har kursisten under uddannelse til specialsygeplejerske i borgernær sygepleje opnået følgende mål for viden, færdigheder og kompetencer:

Viden

- Kan forstå og forklare syge ældres helbredsproblemer som følge af multisygdom og polyfarmaci
- Har viden om og kan i praksis identificere og skelne tegn på normale aldersforandringer og typiske tegn på skrøbelighed og sygdom hos ældre
- Har indsigt i relevante nationale, regionale og lokale styringsdokumenter relateret til syge ældre
- Har teoretisk og erfaringsbaseret viden om og kan reflektere over metoder til hverdagsobservation hos syge ældre
- Har viden om metoder til sundhedsfremmende og forbyggende tiltag målrettet syge og skrøbelige ældre.

Færdigheder

- Kan på baggrund af viden om multisygdom og polyfarmaci vurdere og handle på tidlige sygdomstegn hos syge og skrøbelige ældre
- Kan med afsæt i nationale, regionale og lokale styringsdokumenter kortlægge og reflektere over indsatser målrettet syge ældre på tværs af kommune, almen praksis og sygehus
- Kan videreformidle sin faglige viden om syge og skrøbelige ældre og herved støtte lokale faglige og tværfaglige samarbejdspartnere i refleksioner over hverdagsobservationer og handlemuligheder
- Kan i samarbejde med og afstemt borgerens helbredsmæssige formåen planlægge, iværksætte og evaluere specifikke sundhedsfremmende og forbyggende initiativer.

Kompetencer

- Kan selvstændigt varetage den komplekse sygepleje hos syge ældre i ustabile forløb herunder rettidigt opspore behov for og iværksætte sygeplejefaglige, behandlende samt sundhedsfremmende og forebyggende indsatser
- Kan selvstændigt håndtere kompleks sygepleje til syge ældre i ustabile forløb samt vurdere behov for opfølgning på arbejdspladsens samlede indsats
- Kan tage ansvar for at udvikle egne og lokale samarbejdspartneres faglighed i den borgernære sygepleje til syge ældre.

Tema 1 – De syge ældre

2 dages teoretisk undervisning

Kursisterne videreudvikler deres viden om ældres helbredsproblemer herunder konsekvenser af multisygdom og polyfarmaci. De bliver i stand til at skelne de tidlige og atypiske sygdomstegn hos syge og skrøbelige ældre fra normale alderdomstegn og kan ved temaets afslutning forstå og forklare syge ældres komplekse helbredsproblemer.

Inden undervisningen udarbejder hver kursist en case om en syg ældre borger som medbringes på dagen. På max. 1 side beskrives borgerens alder, kendte sygdomme, specifikke og uspecifikke sygdomstegn, seneste udvikling i sygdomshistorie og status på funktionsniveau og funktionstab og aktuell medicinsk behandling.

På temaets 2 teoretiske uddannelsesdage arbejdes med:

- Velkomst og introduktion til uddannelsen
- Gerontologi og geriatri - normale alderstegn vs. geriatriske sygdomstegn
 - Skrøbelighed (frailty) – definition, årsager, symptomer, forebyggelse og behandling.
 - Alders- og sygdomsbetinget funktionstab
 - Multisygdom
 - Atypisk og uspecifik symptompræsentation
- Medicinering og polyfarmaci hos syge ældre. Herunder farmakokinetik og -dynamik, risikolægemidler, compliance og medicingennemgang
- Helbredsproblemer hos syge og skrøbelig ældre: Gennem arbejde med kursisternes medbragte cases kombineret med temaets undervisning og teoretiske viden udarbejder og præsenterer kursisterne forklaringer på syge ældres komplekse helbredsproblemer.

Intern klinik:

Obligatorisk opgave:

Overskrift: 'Den syge ældre':

Mål: at kursisten med afsæt i en konkret borgercase og kombination af temaets teoretiske og kliniske viden kan forklare og reflektere over syge ældres helbredsproblemer.

Form og omfang: Kursisten udarbejder max. 2 siders skriftligt oplæg. Kursisten bestemmer selv udformning og detaljeringsgrad på det skriftlige materiale.

Indhold: Med afsæt i den udarbejdede case beskriver kursisten kort:

- Eksempler på hvad temaets teoretiske viden har bidraget med til forståelse af og forklaring på casepersonens helbredsproblemer (reference til anvendt litteratur).
- Hvilke perspektiver den eksterne klinik kan bidrage med – hvordan og hvorfor?
- Forhold relateret til den syge ældres helbredsproblemer, som kursisten under intern klinik har valgt at undersøge lokalt samt resultater heraf (fx: gennemgang af medicinlister, sygeplejefaglige optegnelser, lokale procedurer, videndeling med lokale ressourcepersoner mv.).
- Referenceliste på den anvendte litteratur.

Formidling, refleksion og feedback:

Refleksionssamtale med vejleder 30 min. Det skriftlige materiale udveksles med vejleder i aftalt tid inden samtalen. Kursisten uddyber og begrundet sine refleksioner understøttet af vejleders nysgerrige spørgsmål. Vejleder giver feedback på præstationen.

Ekstern klinik:

3 dage

Fokus for den eksterne klinik er, at kursisten udvikler sine færdigheder i rettidig, systematisk observation af tegn på sygdom hos ældre – gerne vha. validerede redskaber – samt relevant opfølgning herpå. I forlængelse heraf skal kursisten kunne reflektere over fordele og ulemper ved anvendelse af screeningsredskaber og relevansen heraf i borgernær sygepleje.

Det anbefales, at kursisten afgrænser sig til 1-2 fokusområder for at opnå tilstrækkelig sikkerhed og selvstændighed i den/de valgte fremgangsmåder.

Forslag til relevante fokusområder for observation og opfølgning (ej en udtømmende liste):

- Kognitiv svækkelse
- Delirium
- Smerter
- Akut sygdom

Tema 2 - Borgernær sygepleje

2 dages teoretisk undervisning

Borgernær sygepleje reguleres af centrale styringsdokumenter som lovgivning, sundhedspolitiske udmeldinger, nationale standarder, anbefalinger og rapporter. Eksempler herpå inddrages i undervisningen med henblik på at identificere og diskutere implikationer for den daglige varetagelse af borgernær sygepleje. Tidlig opsporing af begyndende sygdom er en særlig opgave, som sygeplejersker varetager gennem og i samarbejde med tværfaglige samarbejdspartnere. Temaet undersøger og diskuterer lokale praksisser for tidlig opsporing med begrundelser hentet i litteraturen både fra dette og foregående tema om de syge ældre i kombination med lokale retningslinjer og kursisternes praksiserfaringer.

I stigende omfang udskrives borgere i komplekse sygdomsforløb til fortsat behandling i eget hjem. Temaet sætter derfor også fokus på sygeplejerskens varetagelse af behandlingsopgaver i samarbejde med sygehuse og praktiserende læge under rammerne af de regionale sundhedsaftaler.

Borgernær sygepleje karakteriseres ved at spænde bredt fra den grundlæggende til den højt specialiserede sygepleje, der kræver en bevidst og begrebsligt funderet sygeplejefaglighed. Begrebsrammen Fundamentals of Care inddrages og vurderes som et redskab til at fremme en både personcentreret og situationsorienteret borgernær sygepleje.

På temaets 2 teoretiske uddannelsesdage arbejdes med:

- Udvalgte nationale, regionale og lokale retningslinjer og standarder for udøvelse af borgernær sygepleje og deres implikationer for den borgernære sygepleje.
- Analyse af autentiske cases og kritisk refleksion over brugen af udvalgte metoder og redskaber i tidlig opsporing af forringet helbredstilstand og nedsat funktionsevne.
- Specialaftaler i de regionale sundhedsaftaler om fortsat behandling efter udskrivelse herunder krav til udvikling og vedligeholdelse af kompetencer.
- Begrebsrammen Fundamentals of Care anvendes og vurderes i analyse af cases og praksiseksempler.

Intern klinik:

Obligatorisk opgave:

Tidlig opsporing i den borgernære sygepleje:

Mål: At kursisten kan tage ansvar for at udvikle egen og samarbejdspartneres faglighed i relation til tidlig opsporing

Form og omfang: 1 sides skriftligt oplæg som optakt til drøftelse med vejleder

Indhold: I intern klinik undersøger kursisten arbejdspladsens praksis for tidlig opsporing. Undersøgelsen baserer kursisten på egne erfaringer/observationer fra hverdagen, gennemgang af skriftlige materialer (procedurer, dokumentation mv.) og på samtaler med kolleger og tværfaglige samarbejdspartnere om deres erfaringer med tidlig opsporing og behov for faglig udvikling af sygeplejen i relation hertil. Kursisten forbereder inddragelse af begrebsrammen Fundamentals of Care i den mundtlige drøftelse.

Indholdet omfatter:

- Redegørelse for eksempler fra litteraturen omhandlende tidlig opsporing.
- Korte refleksioner over hovedtræk i kursistens undersøgelse samt vurdering af behov for udvikling af egne og andres kompetencer med begrundelser hentet i temaets litteratur
- Perspektiver fra ekstern klinik på nødvendigheden af kompetencer til tidlig opsporing
- Drøfte og begrunde betydningen af at fremme en personcentreret og situationsorienteret borgernær sygepleje inspireret af begrebsrammen Fundamentals of Care.

Formidling, refleksion og feedback:

Refleksionssamtale med vejleder 30 min. Det skriftlige materiale udveksles med vejleder i aftalt tid inden samtalen. Kursisten uddyber og begrundes sine refleksioner understøttet af vejleders nysgerrige spørgsmål. Vejleder giver feedback på præstationen.

Ekstern klinik:

3 dage

Fokus for den eksterne klinik er videreformidling af faglig viden via digitale samarbejdsredskaber i overensstemmelse med relevante styringsdokumenter.

Kursisten skal opnå en sikker forståelse af:

- Hvilken faglig viden om syge ældre, det er væsentligt at videreformidle til den eksterne samarbejdspartner (fx ved akutte eller planlagte indlæggelser), og hvilken faglig viden det er relevant at få videreformidlet fra den eksterne samarbejdspartner (fx ved udskrivelser eller ambulante kontrol).
- Hvordan aftaler og regler fra tværgående styringsdokumenter bliver operationaliseret (dvs. omsat til virkelighed på det udførende niveau) i forskellige dele af sundhedsvæsenet.

Desuden skal kursisten udbygge sit kendskab til funktionalitet, anvendelighed og begrænsninger ved digitale samarbejdsredskaber som fx FMK samt reflektere over digital videregivelse af faglig viden via fx indlæggelses- og udskrivningsrapporter, plejeplaner, korrespondancer mm., hvor der samtidig skal tages højde for de gældende regler i persondataforordningen (GDPR).

Tema 3 - Sundhedsfremme og forebyggelse til syge ældre

1 dags teoretisk undervisning

De to foregående temaer på delafsnit 1a har bidraget til viden om ældres helbredsproblemer som følge af multisygdom, skrøbelighed og polyfarmaci og forståelse af gevinsterne ved at opspore, vurdere og handle på borgeres tidlige sygdomstegn i egen kommune og på tværs af sektorer.

Undervisningen videreudvikler kursisternes forståelse af begreberne sundhedsfremme og forebyggelse i relation til de sygeste ældre. Der identificeres og diskuteres sundhedspædagogiske indsatser, som kan medvirke til at fremme sundhed og forebygge forværring af sygdom og unødigt indlæggelse.

På temaets undervisningsdag arbejdes med:

- At definere og skelne sundhedsfremme og forebyggelse
- Kernebegreber i den sundhedspædagogisk praksis
- At anvende udvalgte begreber i planlægning af det sundhedspædagogiske arbejde.

Intern klinik

Obligatorisk opgave:

Sundhedsfremme og forebyggelse til syge ældre:

Mål: At kursisten kan anvende udvalgte begreber fra undervisningen i refleksioner over en sundhedspædagogisk indsats målrettet en specifik ældre borger med helbredsproblemer.

Form og omfang: På max 1 side beskrives en kort case om en borger med behov for en sundhedspædagogisk indsats. Derefter præsenteres 2-3 begreber fra temaets undervisning, som i samtalen med vejleder anvendes i refleksioner over og begrundelser for planlægning af det sundhedspædagogiske arbejde.

Indhold: I mødet med vejleder uddyber kursisten det skriftlige oplæg, herunder:

- Redegør for sin forståelse af de valgte begreber
- Anvender dem i refleksion over planlægning af den sundhedspædagogiske indsats til den valgte borger

Formidling, refleksion og feedback:

Refleksionssamtale med vejleder 30 min. med fokus på at kombinere teori og klinik. Det skriftlige materiale udveksles med vejleder i aftalt tid inden samtalen. Kursisten uddyber og begrundet sine refleksioner understøttet af vejleders nysgerrige spørgsmål. Vejleder giver feedback på præstationen

Delafsnit 1b: Borgere og pårørende i langvarige sygdomsforløb

Periode og struktur

- Længde: 6 uger
- 3 temaer
 - Tema 1: Livet med langvarig sygdom i borger- og pårørendeperspektiv (2 uger)
 - 2 dages teoretisk undervisning
 - 2 dages ekstern klinik
 - 6 dages intern klinik
 - Tema 2: Klinisk beslutningstagning (1 uge)
 - 1 dags teoretisk undervisning
 - 4 dages intern klinik
 - Tema 3: Rehabiliterende sygepleje og borgerinvolvering (3 uger)
 - 2 dages teoretisk undervisning
 - 2 dages ekstern klinik
 - 11 dages intern klinik

Læringsmål

Efter delafsnit 1b har kursisten under uddannelse til specialsygeplejerske i borgernær sygepleje opnået følgende mål for viden, færdigheder og kompetencer:

Viden

- Har viden om metoder til at tilrettelægge, gennemføre, vurdere og justere rehabiliterende sygepleje i alle faser af borgeres sygdomsforløb
- Kan på et fagligt og etisk grundlag reflektere over borgeres og pårørendes individuelle og sociale forudsætninger for at indgå i beslutninger om og tage ansvar for egen sundhed, pleje og behandling
- Kan systematisk reflektere over egne kliniske beslutninger og involvering af borgere i fælles beslutningstagen
- Har forskningsbaseret viden om borgeres og pårørendes oplevelse af faser og overgange i langvarige og uforudsigelige sygdomsforløb.

Færdigheder

- Anvende og vurdere udvalgte metoder til inddragelse af borgere og pårørende i målsætning, handling, evaluering og justering af rehabiliterende sygepleje
- Kan vurdere borgeres og pårørendes sundhedskompetencer og på et fagligt etisk grundlag involvere dem i kliniske beslutninger og varetagelse af egen sundhed, pleje og behandling
- Kan formidle refleksioner over egen kliniske beslutningstagning
- Kan læse, vurdere og anvende resultater af national og international sygeplejeforskning om borger og pårørende i kortlægning, analyse og diskussion af borgere- og pårørendes oplevelse af overgange i sygdoms- og behandlingsforløb.

Kompetencer

- Kan påtage sig ansvar for på et fagligt og etisk grundlag at inddrage borgere og pårørende i rehabiliterende sygepleje i alle faser og overgange i langvarige og uforudsigelige forløb
- Kan bidrage til videreudvikling af arbejdspladsens praksis for borger- og pårørendeinddragelse i rehabiliterende sygepleje
- Kan udvikle egen faglige dømmekraft og involvere borgere i fælles beslutningstagen

Tema 1: Livet med langvarig sygdom i borger- og pårørende perspektiv

2 dages teoretisk undervisning:

Flere og flere borgere lever med multisygdom fra tidligt eller midt i livet til højt op i alderdommen. Det indebærer for mange borgere gradvise forringelser af helbredstilstanden, som udfordrer selvforståelsen og skaber brud i hverdagslivet. Gennem temaets litteratur om hverdagslivets betydning og forandring skabes i undervisningen en forståelse af langvarig sygdom som et fortløbende arbejde på at balancere sygdommes krav med borgerens samlede ressourcer.

Borgerens situation og arbejde med at opretholde og genskabe mening i hverdagslivet med langvarig sygdom kan kun forstås ved at inddrage de pårørendes perspektiver og familiens samlede situation. Relationen mellem borger, pårørende og det sundhedsfaglige personale spiller en afgørende rolle. Disse perspektiver belyses gennem faglige tekster og aktuell sygeplejeforskning kombineret med kursisternes praksiserfaring.

På temaets to teoretiske uddannelsesdage arbejdes med:

- Begreber, teorier og modeller, der beskriver, hvordan borgere og pårørende hver for sig og sammen oplever og håndterer livet med langvarig sygdom
- Anvendelse af begreber og forskningsresultater i refleksion over og analyse af erfaringer fra praksis
- Metoder til borger-, pårørende- og familie- fokuserede samtaler og systemiske spørgeteknikker.

Intern klinik

Obligatorisk opgave:

Borger- og pårørendeoplevelse i livet med langvarig og ustabil sygdom

Mål: at kursisten kan indsamle data om specifikke borger- og pårørende oplevelser og anvende teoretisk og forskningsbaseret viden i refleksion over autentiske borger- og pårørendeoplevelser

Form og omfang: 1½ sides skriftligt oplæg til drøftelse med vejleder

Indhold: Kursisten arrangerer og gennemfører en samtale med en borger med langvarig sygdom (fx KOL, diabetes, hjertesygdom eller cancer i et palliativt forløb) og evt. en af dennes pårørende. Samtalen afdækker de involverede parters oplevelser og erfaringer i livet med sygdom. Samtalen struktureres af en kortfattet spørgeguide. Efterfølgende analyseres og reflekteres efter følgende plan:

- Efter samtalen identificeres 2-3 temaer, som kendetegner borgerens/den pårørendes oplevelser og erfaringer.

- Med afsæt i tematiseringen redegøres kort for udvalgte eksempler på, hvad teorier, begreber og forskningsresultater bidrager med til forståelse af de udledte temaerne i borgeres og/eller pårørendes oplevelser.
- Fra selvstændig fordybelse under intern klinik tilvejebringes og beskrives kort viden om borgerens sygdom, dens typiske forløb, symptomer og behandling
- I drøftelsen indgår refleksioner over borgeres og pårørendes møde med sundhedsvæsenets øvrige aktører som kursisten har undersøgt/planlægger at undersøge i ekstern klinik
- Referenceliste vedlægges

Formidling, refleksion og feedback:

Refleksionssamtale med vejleder 30 min. Det skriftlige materiale udveksles med vejleder i aftalt tid inden samtalen. Kursisten uddyber og begrundes sine refleksioner understøttet af vejleders nysgerrige spørgsmål. Vejleder giver feedback på præstationen.

Ekstern klinik

2 dage

Fokus for den eksterne klinik er, at kursisten får indsigt i, hvordan der systematisk arbejdes med at opnå viden om borgerens og de pårørendes oplevelser af livet med langvarig sygdom. Kursisten kan reflektere over autentiske borger- og pårørendeoplevelser af livet med sygdom ved at undersøge:

- Hvilke systematiske metoder (f.eks. spørgeteknikker, fokuserede samtaler) der giver mulighed for at opnå indsigt i borgerens og de pårørendes oplevelser af sygdomsforløbet
- Hvordan der arbejdes med at opstille mål i borgerforløbet.
- Hvilken rolle de pårørende/familien har i andre dele af sundhedsvæsenet

Tema 2: Klinisk beslutningstagning

1 dags teoretisk undervisning

Kompleksiteten i den borgernære sygepleje er stigende. Ældre borgere med multisygdom udskrives hurtigere fra hospitalerne til færdigbehandling og pleje i eget hjem. Disse forandringer nødvendiggør, at sygeplejersker besidder kompetencer til selvstændigt at kunne træffe kvalificerede kliniske beslutninger og handle på baggrund af den bedste tilgængelige viden og dialog med borgere og pårørende.

Temaet introducerer begrebet evidensbaseret sygepleje som en proces, der er integreret i sygeplejerskens praksis ude hos borgeren med det formål at højne kvaliteten af sygeplejerskens kliniske beslutninger og interventioner.

Processen i klinisk beslutningstagning indebærer analyse og vurdering af borgerens situation, hvor sygeplejersken både gør brug af sin kliniske erfaring, flere forskellige vidensformer og evnen til kritisk refleksion. Processen resulterer i beslutninger om, hvilke sygeplejeinterventioner der skal sættes i værk.

På uddannelsesafsnit 1 har kursisterne indtil nu arbejdet med forskellige vidensformer dels om multisyge borgeres helbredsproblemer (Delafsnit 1a) og dels om borgeres og pårørendes erfaringer med at håndtere hverdagslivet med langvarig sygdom (Delafsnit 1b, tema 1), som kan inddrages i analyse af kursistens egne eksempler på klinisk beslutningstagen.

I undervisningen øves klinisk beslutningstagen med en beslutningsmodel.

På temaets teoretiske uddannelsesdag arbejdes med:

- Klinisk beslutningstagen
- Evidensbaseret praksis i borgernær sygepleje
- Øvelse i at facilitere en kollegial refleksionsproces til kvalificering af kliniske beslutninger.

Tema 3: Rehabiliterende sygepleje og borgerinvolvering

2 dages teoretisk undervisning.

Med afsæt i rehabiliteringsbegrebet videreudvikler kursisterne viden om og metoder til refleksion over, hvordan borgernær sygepleje planlægges, udføres, vurderes og justeres ud fra en rehabiliterende tilgang. Her vægtes viden om og træning i at fastsætte mål for rehabiliteringen sammen med borgeren. Begreber som borger-/pårørendeinvolvering og fælles beslutningstagning præsenteres og diskuteres herunder også betydningen af borgerens 'sundhedskompetence' (health literacy) i forhold til at øge forståelsen af, hvad det kræver af borgere og pårørende at kunne følge fastsatte rehabiliteringsmål og sundhedsfaglige anbefalinger.

På temaets to teoretiske uddannelsesdage arbejdes med:

- Rehabiliteringsbegrebet i en sygeplejefaglig kontekst målrettet borgere med langvarig sygdom
- Vurdering af funktionsevne
- Samarbejde om fastsættelse af mål for rehabilitering

Og med:

- Begrebet sundhedskompetence (health literacy) defineres og diskuteres i relation til erfaringer fra praksis
- Bruger-, borger- og pårørendeinvolvering som begreb og praksis
- Fælles beslutningstagning - herunder kommunikation og beslutningsstøtteværktøjer

Intern klinik

Obligatorisk opgave:

Rehabilitering og borgerinvolvering:

Mål: at kursisten kan involvere borgere og evt. pårørende i rehabilitering

Form og omfang: 1-1½ sides refleksion, der dokumenterer teori og kliniske erfaringer

Indhold: Med afsæt i en case fra hverdagen beskriver kursisten:

- Eksempler på hvad temaets teoretiske undervisning og litteraturen har bidraget med af viden om rehabilitering og borgerinvolvering med relevans for den valgte case
- Perspektiver som den eksterne klinik kan bidrage med i forhold til hvordan borgere i andre dele af sundhedsvæsenet involveres i beslutninger om rehabilitering, pleje og behandling
- Forhold som kursisten har valgt at fordybe sig i lokalt under intern klinik. Det kan være at søge uddybet viden om borgerens sygdom i litteraturen, gennem kolleger og samarbejdspartnere eller ved at følge/observere borgeren i udvalgte daglige gøremål med eller uden professionel eller pårørendeassistance.

Formidling, refleksion og feedback

Refleksionssamtale med vejleder 30 min. Det skriftlige materiale udveksles med vejleder i aftalt tid inden samtalen. Kursisten uddyber og begrundes sine refleksioner understøttet af vejleders nysgerrige spørgsmål. Vejleder giver feedback på præstationen.

Ekstern klinik

2 dage

Fokus for den eksterne klinik er, at kursisten reflekterer over, hvordan der arbejdes med involvering af borgeren og de pårørende i beslutninger om pleje og behandling.

Kursisten kan reflektere over autentisk borger- og pårørendeinvolvering i beslutninger om pleje og behandling ved undersøgelse af:

- Hvordan informationsmaterialet på klinikstedet er afstemt borgernes sundhedskompetencer.
- Hvordan viden fra det borgernære sundhedsvæsen om familiens hverdagsliv, ressourcer og præferencer bliver videregivet, så det kan indgå i beslutninger om pleje og behandling på klinikstedet.
- Hvordan kommunikation og beslutningsstøtteværktøjer understøtter borger- og pårørendeinvolvering, og hvilken betydning det har for den fælles beslutningstagning om pleje og behandling.
- Hvordan den rehabiliterende tankegang i forbindelse med udskrivningsforløbet introduceres.

Delafsnit 1c: Borgere med psykisk sygdom og/eller misbrug

Periode og struktur

- Længde 6 uger
- 2 temaer:
 - Tema 1: *Psykisk sygdom, psykiske vanskeligheder og/eller misbrug* – 3 uger:
 - 2 dages teoretisk undervisning
 - 3 dage i ekstern klinik
 - 10 dage i intern klinik
 - Tema 2: *Kommunikation - i borgerkontakt og personalerelationer* – 3 uger
 - 2 dages teoretisk undervisning
 - 2 dage i ekstern klinik
 - 11 dage i intern klinik

Læringsmål

Efter delafsnit 1c har kursisten under uddannelse til specialsygeplejerske i borgernær sygepleje opnået følgende mål for viden, færdigheder og kompetencer:

Viden

- Har indsigt i udvalgte psykiatriske diagnoser og misbrugsformer, deres typiske symptomer og behandling
- Kan forstå og forklare hvordan det er at leve med psykisk sygdom og/eller misbrug, hvor stress kan være et grundvilkår i borgerens liv
- Kan reflektere over psykisk syge borgeres situation på grundlag af en professionel etik og kendskab til relevant lovgivning
- Har viden om risikoen for at udvikle professionel magtesløshed i personalegruppen over for borgere med psykisk sygdom og/eller misbrug.

Færdigheder

- Kan anvende udvalgte metoder til vurdering af borgerens tilstand og på baggrund heraf foretage og handle på en konkret risikovurdering
- Kan kommunikere professionelt og konfliktdæmpende i mødet med borgere med psykisk sygdom og/eller misbrug
- Kan identificere tegn på og modvirke professionel magtesløshed hos sig selv og i personalegruppen
- Kan kortlægge og vurdere arbejdspladsens behov for opdateret viden om sygepleje til borgere med psykisk sygdom og/eller misbrug.

Kompetencer

- Kan varetage sygepleje til borgere med psykisk sygdom og/eller misbrug på et fagligt, juridisk og professionelt etisk grundlag
- Kan bidrage til egen og andre personalegruppers tryghed og sikkerhed i relationer med borgere med svær psykisk sygdom og/eller misbrug
- Kan tage ansvar for og vurdere egen og arbejdspladsens behov for faglige udvikling inden for sygepleje til borgere med psykisk sygdom og/eller misbrug

Tema 1: Psykisk sygdom, psykiske vanskeligheder og/eller misbrug

2 dages teoretisk undervisning

Sygeplejersker i kommuner og almen praksis møder jævnligt borgere, der ved siden af deres somatiske problemstillinger enten har en specifik psykiatrisk diagnose eller udiagnosticerede psykiske vanskeligheder eventuelt kombineret med et misbrug.

Undervisningen tager afsæt i kursisternes egne erfaringer og giver på baggrund af disse en forståelse for udvalgte hovedgrupper af psykiske sygdomme, psykiske vanskeligheder og misbrugsformer. Recovery introduceres som et overordnet princip for, hvordan borgere støttes i at opnå et meningsfuldt og tilfredsstillende liv med eller uden symptomer.

På tværs af teoretisk undervisning, in- og ekstern klinik opnås viden om relevante sygeplejefaglige og tværprofessionelle indsatser i lokale og regionale pleje- og behandlingstilbud. På baggrund heraf videreudvikles kompetencer til at vurdere egen og arbejdspladsens behov for faglige udvikling inden for sygepleje til borgere med psykisk sygdom og eventuelt samtidigt misbrug eller med psykiske vanskeligheder.

På temaets to dage arbejdes med afsæt i kursisternes praksiserfaringer med at:

- Opnå indsigt i psykiatriske grundbegreber og i hvordan psykiske lidelser kategoriseres og diagnosticeres
- Anvende tilgængelige internetressourcer i søgen efter viden om af psykiske sygdomme/vanskeligheder og misbrugsformer
- Forstå og reflektere over recovery som begreb og proces
- Kortlægge sygeplejefaglige og tværprofessionelle indsatser i lokale og regionale behandlingstilbud til borgeren med psykisk sygdom, psykiske vanskeligheder og/eller misbrug
- Reflektere over egne og arbejdspladsens kompetencebehov i relation til temaets borgergruppe.

Intern klinik

Obligatorisk opgave:

Overskrift: 'Borgeren med psykisk sygdom, psykiske vanskeligheder og/eller misbrug'

Mål: at kursisten med afsæt i en konkret borgercase dokumenterer sin viden om borgere med psykisk sygdom, psykiske vanskeligheder og/eller misbrug

Form og omfang: Kursisten udarbejder max. 2 siders skriftligt bidrag til sin portfolio. Kursisten bestemmer selv udformning og detaljeringsgrad på det skriftlige materiale.

Indhold: Med afsæt i den udvalgte borger beskriver kursisten kort:

- En kort case, der beskriver sygeplejerskens møde med en specifik borger med psykisk sygdom eller psykiske vanskeligheder eventuelt kombineret med misbrug
- Eksempler på hvad temaets teoretiske viden har bidraget med til forståelse af og forklaring på borgerens situation og behov for sygepleje- og tværfaglige indsatser (med reference til litteraturen).
- Refleksion over perspektiver på tværprofessionelle indsatser, som den eksterne klinik kan med.
- Vurdere behov for og foreslå, hvordan den lokale sygeplejefaglige og tværprofessionelle indsats kan udvikles til den enkelte borger eller borgergruppen.

- Referenceliste på den anvendte litteratur.

Formidling, refleksion og feedback:

Refleksionssamtale med vejleder 30 min. Det skriftlige materiale udveksles med vejleder i aftalt tid inden samtalen. Kursisten uddyber og begrundet sine refleksioner understøttet af vejleders nysgerrige spørgsmål. Vejleder giver feedback på præstationen.

Ekstern klinik

3 dage

Fokus for den eksterne klinik på tema 1 er, at kursisten får videreudviklet sin viden om udvalgte psykiske sygdomme, psykiske vanskeligheder og/eller misbrugsformer og opnår kendskab til den behandling og psykiatriske sygepleje, der ydes disse borgere under indlæggelse. Kursisten kan med fordel medtænke eller inddrage en eller flere cases fra sin egen hverdag, som kan gøres til genstand for fælles udveksling og refleksion.

Det anbefales, at kursisten er undersøgende på:

- Psykiatrisk sygepleje og behandling til borgere med udvalgte psykiske sygdomme, psykiske vanskeligheder og/eller misbrugsformer gerne relateret til kursistens egne praksiserfaringer.
- Hvordan der arbejdes med borgerens recovery-proces og hvordan den proces kan understøttes efter udskrivelse/i borgerens nærmiljø

Tema 2: Kommunikation i borgerkontakt og personalerelationer

2 dages teoretisk undervisning

Med afsæt i tema 1, om hvordan det kan opleves at leve med psykisk sygdom, psykiske vanskeligheder og/eller misbrug, udvikler kursisterne en større forståelse for relationers og kommunikationens betydning i kontakten med borgere, der til tider udviser problemskabende adfærd. Kursisterne analyserer egne erfaringer fra professionelle samtaler med nævnte borgergruppe ved hjælp af temaets centrale begreber og opnår begyndende færdigheder i at håndtere problemskabende adfærd.

Længerevarende konfliktfyldte samarbejder med borgere kan påvirke personalet og føre til forråelse. I undervisningen introduceres begrebet, analyseres praksiserfaringer og formidles begrundede løsningsforslag.

Afslutningsvis afdækkes og diskuteres både eget og arbejdspladsens behov for kompetenceudvikling målrettet borgerkontakt og personalerelationer.

På temaets 2 teoretiske uddannelsesdage arbejdes med:

Kommunikation og relation i borgerkontakt:

- Kommunikation og relationer i professionelle samtaler med borgere, der lever med psykisk sygdom og/eller misbrug og til tider udviser problemskabende adfærd
- Analyse af praksissituationer med afsæt i begreber fra temaets litteratur om håndtering af problemskabende adfærd samt om anerkendelse og mentalisering
- Færdigheder i håndtering af borgeres problemskabende adfærd.

Forebyggelse af forråelse i personalerelationer:

- Forebyggelse og håndtering af forråelse med afsæt i kursisternes erfaringer og temaets litteratur
- Begrundede forslag til eget og arbejdspladsens behov for kompetenceudvikling i forhold til kommunikation i borgerkontakt og personalerelationer.

Ekstern klinik

2 dage

Fokus for den eksterne klinik er metoder til at forebygge og håndtere potentielle eller reelle konfliktsituationer i borgerkontakter. Kursisten skal således opnå en bred indsigt i:

- Anvendte metoder og redskaber til anerkendende og konfliktløsende kommunikation.
- Hvordan man arbejder med at øge sikkerheden for ansatte og borgere - herunder forebyggelse af tvang/magtanvendelse i psykiatrien.

Afsluttende prøve – uddannelsesafsnit 1

Uddannelsesafsnit 1 afsluttes med en intern kombinationsprøve bestående af et skriftlig oplæg og mundtlig prøve.

Periode og struktur

- Længde 1 uge
- Svarende til 1 dags undervisning til fælles forberedelse og vejledning. Dagen kan være skemalagt før den afsluttende uge
- Mundtlig prøve afholdes på en af periodens sidste dage. Nærmere oplysninger herom findes på Professionshøjskolens læringsplatform.

Kriterier for prøven:

Specialuddannelsen i borgernær sygepleje

Intern prøve ved afslutningen af Uddannelsesafsnit 1: Kliniske kompetencer

Prøvens form og omfang:

Prøven er en kombinationsprøve bestående af et kort skriftligt oplæg efterfulgt af en mundtlig eksamination med et indledende oplæg. Det skriftlige produkt og det indledende oplæg ved mundtlig eksamination skal samlet set relatere sig til to af de tre delafsnit på afsnit 1.

Det skriftlige oplæg kan udarbejdes individuelt eller i grupper på 2-3 kursister. Den mundtlige prøve er individuel.

Det skriftlige oplæg har et omfang på max. 6000 anslag (tegn og mellemrum) ved individuel besvarelse. Ved gruppebesvarelse tillægges 1200 anslag pr. ekstra kursist i gruppen.

Der tilbydes 30 minutters vejledning for individuelle kursister og henholdsvis 45 og 60 minutter for grupper på 2 og 3 kursister ved underviser på professionshøjskolen. Det skriftlige oplæg afleveres på nærmere angivet tidspunkt i Wiseflow på Professionshøjskolens læringsplatform.

Den mundtlige prøve er individuel og har en varighed på 30 minutter: 5 minutter til kursistens indledende oplæg, 15 minutters eksamination og 10 minutters votering og tilbagemelding. Prøven afholdes i uddannelsesafsnittets sidste uge.

Mål for prøven: at kursisten dokumenterer kliniske kompetencer i borgernær sygepleje vurderet op mod målene for læringsudbytte i mindst to af Uddannelsesafsnit 1's tre delafsnit.

Det skriftlige oplægs indhold:

1. En kort case om en borger med komplekse alders- og/eller helbredsmæssige problemer
2. Analyse med henblik på at opnå større forståelse af casen ved hjælp af uddannelsens og eventuelt selvvalgt litteratur
3. Kort begrundet valg af sygeplejefaglige indsatser³ som ønskes uddybet ved den mundtlige prøve
4. En referenceliste

³ Indsatser skal her forstås bredt, som alle typer af sygeplejefaglige interventioner og handlemuligheder

Ved gruppebesvarelser udarbejdes ét fælles skriftligt oplæg, hvori punkt 3 besvares af hvert gruppemedlem for sig. De individuelle bidrag under punkt 3 markeres med gruppemedlemmets navn i overskriften.

Det skriftlige oplæg udarbejdes i overensstemmelse med Professionshøjskolens tekniske retningslinjer og afsluttes med en referenceliste (uden for omfangskravet).

Den mundtlige prøves indhold:

Kursisten har de første 5 minutter til et selvvalgt mundtligt oplæg. Herefter eksamineres med afsæt i kursistens skriftlige og mundtlige oplæg og inden for rammerne af læringsmålene for Uddannelsesafsnit 1. Kursisten forventes med anvendelse af viden og færdigheder opnået under Uddannelsesafsnit 1 at kunne:

1. Argumentere uddybende for analysen
2. Uddybe og fagligt begrunde udvalgte sygeplejefaglige indsatser i samarbejde med borger, pårørende og/eller samarbejdspartnere
3. Reflektere over specialsygeplejerskens ansvar for den komplekse borgernære sygepleje og for udvikling og vedligeholdelse af egne og lokale samarbejdspartneres kliniske kompetencer

Ved eksaminationen medvirker to eksaminatorer. Eksaminator 1, en adjunkt/lektor ved professionshøjskolen med eksaminationserfaring og indgående kendskab til Uddannelsesafsnit 1, der har hovedansvar for eksaminationen. Eksaminator 2 er ansat i en kommune eller almen praksis og har indgående kendskab til uddannelsens teoretiske og kliniske uddannelseselementer.

Bedømmelse

Der foretages en samlet bedømmelse af den skriftlige og mundtlige præstation. Bedømmelsesgrundlaget er målene for læringsudbytte i mindst 2 af de 3 delafsnit i Uddannelsesafsnit 1. Bedømmelsen foretages ved intern censur efter 7-trinsskalaen som beskrevet i Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse nr. BEK nr. 1125 af 04/07/2022.

Resultatet af bedømmelsen meddeles kursisten umiddelbart efter votering.

Indstilling og afmelding til prøven

Kursisten er automatisk indstillet til prøven. I fald kursisten ikke opfylder kravet beskrevet i Uddannelsesordningens kap. 7.1, om at samtlige uddannelsesafsnittets obligatoriske opgaver skal være gennemført inden prøven, skal arbejdsstedets uddannelsesansvarlige sygeplejerske meddele dette til uddannelsesinstitutionen inden fristen for aflevering af det skriftlige oplæg. Herefter afmeldes kursisten til prøven og ny prøve aftales.

I tilfælde af sygdom skal kursisten afmelde sig til prøven ved uddannelsesinstitutionen og på tro og love erklære, at afmeldingen skyldes sygdom. Nyt afleveringstidspunkt aftales med uddannelsesinstitutionen. Ved for sen aflevering af det skriftlige oplæg eller ved overskridelse af det tilladte omfang afvises afleveringen og dette betragtes som et prøveforsøg. Uddannelsesinstitutionen kan med en kort tidsfrist tillade en ny aflevering, som muliggør aflæggelse af den planlagte mundtlige prøve.

Omprøve- og klage regler

Fremgår af Bekendtgørelse om eksamener og prøver ved professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser BEK nr. 624 af 02/06/2025